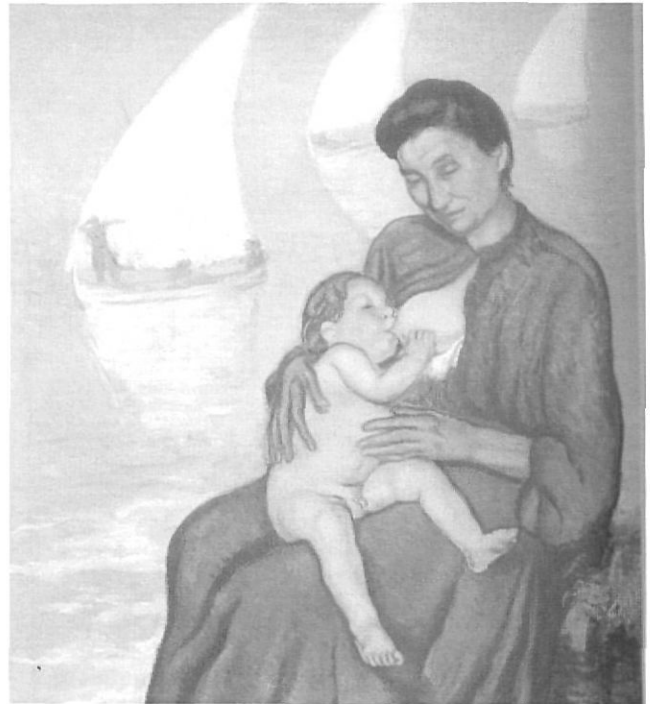

Maternitat
de Joaquim
Sunyer, 1908.

«Imatges de la família», metàfora d'una vida

«Àlbum. Imatges de la família en l'art» és el títol de l'exposició que s'ha pogut veure al Museu d'Art de Girona, i que inicia un nou mètode d'anàlisi interdisciplinària de la història i de l'art. L'antropòleg Xavier Roigé i la historiadora de l'art Teresa-M. Sala, comissaris de la mostra, ens ofereixen la possibilitat de contemplar els valors humans en l'art, a través d'un metafòric àlbum d'imatges i d'una reflexió entorn del cicle de la vida i la família.

La noció que generalment es té del món de l'art es basteix a partir de quatre imatges bàsiques: les escenes religioses, els temes històrics, les representacions paisatgístiques i els retrats dels grans prohoms de la història de la humanitat. Malgrat que aquests siguin els fils discursius bàsics per reconstruir el desenvolupament de l'art al llarg de tots els segles, també existeixen altres escenes fonamentals que els artistes des de sempre han utilitzat per representar i transmetre la seva part més humana.

Les escenes familiars, la representació de les tasques quotidianes, la manifestació en clau creativa de la maternitat, de la infantesa, de la vellesa... tots aquests preceptes (sovint obviats) poden entendre's com una de les baules indispensables per enllaçar la creativitat etèria i mítica de l'artista, amb la seva realitat personal. El repte de l'expo-

Dues Elisendes

No hi ha cap altra manera de poder anar lluny que partint d'allò que es té a la vora. Fa cinquanta anys, Josep Maria Pou i Sabater va publicar *Elisenda*, una novel·la històrica de qui va ser la quarta esposa de Jaume II d'Aragó. *Elisenda* es va haver de publicar en castellà perquè en aquell temps quasi era impensable poder-ho fer en la nostra llengua, però no són castellans ni l'atmosfera, ni els personatges, ni el marc. Malgrat les limitacions personals d'un autor que es va dedicar al dret i no a la literatura, i també malgrat la seva visió romàntica de la història, a l'estil de la de Walter Scott i els seus epígons, *Elisenda* és una novel·la que atrapa perquè hi passen coses i, sobretot, perquè aquestes coses passen en una geografia sorprenentment propera. Lluís Molinas, que va llegir-la per primera vegada quan tenia quinze o setze anys, escriu en el pròleg de la versió catalana que s'ha publicat fa uns mesos que el seu pare va presentar-li com un llibre que parlava de la història de Catalunya. Avui diríem de la Catalunya Vella, i, encara, sobretot si ens centrem en els primers capítols, diríem de la vall de Calonge, Vila-romà, Bell-lloc, el Collet i Torre Valentina, per un costat; i, per l'altre, de Montnegre i de Sant Daniel, ja a tocar de Girona. S'entén, doncs, que agradés a molts lectors d'aquell temps perquè, encara avui, llevat de Miquel Torroella i poques excepcions més, no hi ha hagut gaires autors que hagin emmarcat una obra seva a les Gavarres. *Elisenda*, en tot cas, m'ha fet venir al cap un altre llibre. Es diu *Los inicuos* i va escriure'l el bisbalenc Josep Maria Aragonès. Amb *Los inicuos*, Aragonès va obtenir l'any 1965 el premi de novel·la Elisenda de Montcada, que és com es deia la quarta dona del rei Jaume. És gràcies a aquesta coincidència que he relacionat els dos llibres. Gràcies, també, al fet que jo devia llegir per primera vegada *Los inicuos* quan tenia quinze anys. Em va agradar, però no el vaig entendre del tot perquè el castellà d'Aragó és un castellà artificial i ric, de llibre, estranyíssim per a un noi de la Bisbal de la meua època. *Los inicuos* acaba amb la mort de Jesús, amb la mort de Dimes, que és el lladre bo i el protagonista del llibre, i amb la mort de Gestes, que és com es deia l'altre lladre. De moment, però, *Los inicuos* no han tingut la mateixa sort que *Elisenda*. A més, com que sempre plou sobre mullat, resulta que l'únic exemplar que hi havia a la Biblioteca Pública de la Bisbal va perdre's quan van fer l'últim trasllat. Ningú no el devia haver volgut llegir en els darrers anys, perquè van saber-ho quan vaig voler consultar-lo. Ara, l'he comprat en una llibreria de València, a través d'Internet. Baratíssim: m'ha costat més el reembors que el llibre. De tant en tant, però, s'han de fer aquestes coses. Encara que només sigui perquè ens continuï fent l'efecte que quedem molt bé quan recordem que, si la vida és breu, l'art és llarga.

Xavier Cortadellas

sició «Àlbum. Imatges de la família en l'art», doncs, és el de realitzar una mirada profunda a l'interior de l'artista com a ésser humà. Per això en la mostra no són importants ni els períodes, ni les èpoques; l'objectiu és el de conjugar l'art amb la societat.

El fil argumental de l'exposició és el cicle vital, i es manifesta a través de les imatges que protagonitzen els àlbums familiars. D'aquesta manera, l'exposició es

divideix en etapes: Gestació i naixement, Mares i pares, Infància, Amor, idil·lis i seduccions, Matrimoni, Escenes familiars, la Vellesa i la Mort; al mateix temps, cadascun d'aquests espais està replet d'imatges que ens apropen als records que cadascú té dels diferents episodis de la vida: hi apareixen temes recurrents com el de la maternitat, les típiques escenes de família, a través d'obres d'artistes com Francesc Masriera, Faustí

Llucià o Joaquim Mir, i també hi ha lloc per a escenes colpidores: pintures, retrats i fotografies en què els protagonistes s'enfronten amb serenor a la vellesa (l'autoretrat de Francesc Gimeno n'és un exemple clar) i accepten amb dolor la mort.

El significat intrínsec de totes les obres que componen l'exposició (ja siguin pintures, escultures o instal·lacions) va molt més enllà del visual; cal interpretar-les com a percepcions entorn del con-

cepte de família i com a sentiments propis dels éssers humans: la il·lusió d'una nova vida, l'amor d'una mare, el plaer de la seducció, la necessitat de sentir el caliu de la família, la companyia, el dolor i la soledat. Així és com totes les imatges queden autenticades pel cúmul d'experiències personals dels mateixos artistes i dels visitants, de manera que aquest àlbum també acaba esdevenint el nostre.

Ibet Vila i Tràfach

Les cròniques de 60 anys d'excursionisme

El centre de Recerca d'Història Rural de la Universitat de Girona ha adquirit l'Excursionista (1881-1891), el Butlletí de l'Associació d'Excursions Catalana (1878-1890), l'Anuari de l'Associació d'Excursions Catalana dels anys 1881 i 1882 i el Butlletí del Centre Excursionista de Catalunya (1891-1938).

L'any 1876 es fundà l'Associació Catalanista d'Excursions Científiques. Tanmateix, l'any 1878 l'entitat es dividí i aparegué l'Associació Catalana d'Excursions. Finalment la separació només fou temporal, ja que l'any 1890 ambdues entitats es fusionaren per crear el Centre Excursionista de Catalunya, presidit per Antoni Rubio i

Lluch. La col·lecció completa de les publicacions d'aquestes entitats pot consultar-se, des d'ara, a Girona.

Entre les seves pàgines, hi trobem estudis arqueològics, a càrrec d'Eduardo Tamaro, assaigs sobre literatura catalana antiga o treballs del comte de Belloch sobre monuments megalítics del territori nacional. I, és clar, excur-

sions: a Montserrat, a Sant Miquel del Fai, al Puigmal o a Girona. I viatges llargs: al parc Yellowstone (EUA), del qual portaren preciosos gravats, o a Orient, França, Alemanya i Espanya. I les il·lusions i esperances del catalanisme de final segle XIX. Sobre

l'Exposició Universal de Barcelona escriuen: «¡Bon any sia de bé pera'l Catalanisme lo present de 1888!».

Preciosos dibuixos i fotografies de paisatges com el Pedraforca, la vall de Ribes o l'estany de Sant Maurici. Els muntanyesos de Santiago